

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **S. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Praha 2, Na Poříčním právu 376/1, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2005, č. j. 1 Cad 26/2005 – 34,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. 9. 2005, č. j. 1 Cad 26/2005 – 34, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 31. 3. 2005, č. j. 2005/18924/21, jímž bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí ředitele Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 7. 3. 2005, č. j. KUOK/3997/05/OSV-DS/7025/SD-36, kterým byl zamítnut návrh žalobce na povolení obnovy řízení týkající se pravomocného rozhodnutí ředitele Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 3. 2. 2005, č. j. KUOK/1363/05/OSV-DS/7025/SD-10. Posledně uvedeným rozhodnutím bylo zamítnuto jako nepřipustné odvolání žalobce proti rozhodnutí starosty města Zábřeh ze dne 5. 1. 2005, zn. S/12/05, jímž byl zamítnut návrh žalobce na vyloučení všech pracovníků Městského úřadu Zábřeh.

Žalobce současně požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o uvedené žalobě. Městský soud v Praze usnesením ze dne 5. 9. 2005, č. j. 1 Cad 26/2005 – 34, tento návrh zamítl. S odkazem na ustanovení § 35 odst. 7 (nyní odst. 8) zák. č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), dospěl k závěru, že u stěžovatele není splněna jedna z podmínek pro možnost ustanovení zástupce soudem pro řízení o kasační stížnosti, a to existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Uvedený soud při posouzení majetkových poměrů stěžovatele totiž zjistil, že tento sice nemá žádný příjem, ale je tomu tak proto, že svým chováním zavinil zastavení výplaty částečného invalidního důchodu podle § 53 odst. 4 zákona 582/1991 Sb. (od 2. 12. 2003), neboť se nepodrobil vyšetření zdravotního stavu,

přestože byl na možnost zastavení důchodu upozorněn. Dodal, že závěr o nesplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků nelze učinit ani z důvodu, že stěžovatel je spoluvlastníkem nemovitosti. Vzhledem k tomu, že není splněna jedna z podmínek pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce stěžovateli, bylo již nadbytečné zkoumat splnění podmínky druhé, kterou je potřeba ochrany zájmů účastníka řízení.

Toto usnesení žalobce napadl téměř nečitelnou kasační stížností, z jejíhož obsahu bylo možno zjistit, že Městskému soudu v Praze vytýká, že se neřídil dřívějšími nařízeními Nejvyššího správního soudu v této věci. Připomněl, že tato věc je přímo ze zákona č. 549/1991 Sb. osvobozena od soudních poplatků a žádal, aby mu byla zástupkyní ustanovena Mgr. Pavla Frodlová, advokátka, se sídlem v Šumperku. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušil.

Vzhledem k tomu, že v jiných věcech stěžovatel zdejšímu soudu sdělil, že je omezen ve způsobilosti k právním úkonům, požádal Nejvyšší správní soud nejdříve Okresní soud v Šumperku o ověření této informace a eventuelní sdělení stavu řízení. Nejvyššímu správnímu soudu byl k výzvě předložen rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 15. 2. 2007, č. j. 40 P 335/88 – 999, rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 8. 2007, č. j. 13 Co 371/2007 – 1126, a rozsudek Okresního soudu v Olomouci ze dne 16. 9. 1987, č. j. Nc 1565/86 – 42. Z nich Nejvyšší správní soud zjistil, že uvedeným rozsudkem Okresního soudu v Olomouci byl stěžovatel omezen ve způsobilosti k právním úkonům tak, že tento je schopen samostatně činit veškeré právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovně právní, kde není schopen samostatně uzavírat pracovní smlouvy a vykonávat zaměstnání, v němž by odmítnutí příkazu z chorobných příčin mohlo vést k ohrožení vlastního nebo cizího zdraví, nebo ke značným hmotným škodám. Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 15. 2. 2007, č. j. 40 P 335/88 – 999, bylo zastaveno řízení zahájené usnesením Okresního soudu v Šumperku ze dne 7. 6. 1994, č. j. P 335/88 – 101, o změnu omezení způsobilosti k právním úkonům, případně o zbavení způsobilosti k právním úkonům S. M., nar. X. Dále bylo rozhodnuto tak, že se návrh S. M., podaný u Okresního soudu v Šumperku dne 11. 5. 2000, kterým se domáhal zrušení rozsudku Okresního soudu v Olomouci, č. j. Nc 1565/86 – 42, (17 Sen 16/87) podle ust. § 190 občanského soudního řádu, zamítá. Současně bylo rozhodnuto tak, že soud ponechává omezení stěžovatele ve způsobilosti k právním úkonům, jak bylo rozhodnuto rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 16. 9. 1987, č. j. Nc 1565/86 – 42, (17 Sen 16/87) tak, že tento je schopen samostatně činit veškeré právní úkony, kromě právních úkonů v oblasti pracovně právní, kde není schopen samostatně uzavírat pracovní smlouvy a vykonávat zaměstnání, ve kterém by odmítnutí příkazu z chorobných příčin mohlo vést k ohrožení vlastního nebo cizího zdraví nebo ke značným hmotným škodám. K tomuto závěru dospěl uvedený soud na základě provedeného dokazování, kdy zejména ze znaleckého posudku z oboru psychiatrie zjistil, že u stěžovatele je nadále přítomna duševní porucha trvalého rázu, která mu i nadále brání samostatně činit právní úkony v oblasti pracovně právní tak, jak bylo konstatováno ve výše již zmíněném rozsudku Okresního soudu v Olomouci. I když nyní dochází k progresi duševního onemocnění, nezjistil soud, že by stěžovatel nebyl schopen činit ostatní právní úkony. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 8. 2007, č. j. 13 Co 371/2007 – 1126, byl rozsudek Okresního soudu v Šumperku k odvolání stěžovatele v napadené části, tj. ve výroku o zamítnutí návrhu stěžovatele na zrušení rozsudku Okresního soudu v Olomouci a na ponechání omezení ve způsobilosti k právním úkonům, potvrzen. V odůvodnění tohoto rozsudku Krajský soud konstatoval, že na základě provedeného dokazování nelze učinit jiný právní závěr, než učinil soud I. stupně, neboť nevznikly pochybnosti, že by v době předcházející řízení o způsobilosti k právním úkonům stěžovatele, jenž bylo ukončeno rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 16. 9. 1987, nebyly podmínky pro omezení způsobilosti k právním úkonům jmenovaného v provedeném rozsahu. I v současném řízení bylo znaleckým posudkem v oboru psychiatrie zjištěno, že stěžovatel

nadále trpí duševní poruchou, pro kterou již byl omezen ve způsobilosti k právním úkonům, a to poruchou trvalou (*paranoia persecutoria et cverulants*); jelikož nemoc je neléčena, postupně progreduje, chování se stává inadekvátní, kverulace je chorobná.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému usnesení přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s. Přestože v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu (Městského soudu v Praze), musí být stěžovatel, který sám nemá vysokoškolské právnické vzdělání, vyžadované podle zvláštních zákonů pro výkon advokacie, zastoupen advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s., Nejvyšší správní soud již opakovaně judikoval, že v řízení, v němž kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu o zamítnutí žádosti na ustanovení zástupcem, není třeba splnění této podmínky již z povahy věci vyžadovat. K tomu nutno dodat, že vzhledem k rozsahu omezení stěžovatele ve způsobilosti k právním úkonům, tak jak bylo zjištěno z výše citovaných rozsudků civilních soudů, jakož i vzhledem k povaze předmětu řízení, jímž je rozhodnutí o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce, nebrání podle názoru Nejvyššího správního soudu projednání kasační stížnosti stěžovatele ani ust. § 33 odst. 3 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Z jejího obsahu lze zjistit, že se stěžovatel dovolává důvodu kasační stížnosti uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy tvrzené nezákonnosti, spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Podle § 35 odst. 8 (dříve odst. 7) s. ř. s. může navrhovatel – v tomto případě je jím stěžovatel v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku o věci samé – u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků a je-li to třeba k ochraně jeho práv, předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Smyslem tohoto ustanovení je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která by jinak měla být osvobozena od soudních poplatků (bez ohledu na to, zda řízení samo je věcně osvobozeno od soudních poplatků, či nikoliv) a u níž je takové ochrany třeba, neboť jen tak lze v kvalifikovaných případech, za splnění podmínek ust. § 35 odst. 8 s. ř. s., dosátn zásadě rovnosti, vyjádřené v § 36 odst. 1 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení mají účastníci v řízení rovné postavení, přičemž soud je povinen poskytnout jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv a poskytnout jim poučení o jejich procesních právech a povinnostech v rozsahu nezbytném pro to, aby v řízení neutrpěli újmu. Zásada zde vyjádřená platí o to výrazněji v řízení, kde proti správnímu orgánu vybavenému kvalifikovaným, právně fundovaným personálem, stojí osoba nejen bez právnického vzdělání, ale navíc omezená ve způsobilosti k právním úkonům, byť jen v takovém rozsahu, jak to bylo provedeno výše již citovaným rozsudkem Okresního soudu v Olomouci. (Rozsah omezení nedoznal změny ani v řízení vedeném u Okresního soudu v Šumperku a Krajského soudu v Ostravě - sp. zn. 40 P 335/88, a sp. zn. 13 Co 371/2007.) Podle § 33 odst. 3 s. ř. s. je účastník způsobilý samostatně činit v řízení úkony, jen jestliže má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Potřeba zastoupení stěžovatele v jakémkoliv řízení soudním je tudíž zcela evidentní a nezbytná.

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s., účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěl-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Podkladem pro rozhodování o osvobození od soudních poplatků bývá zpravidla vyplněný dotazník, vydaný jako justiční tiskopis. Předložení tohoto tiskopisu není však podmínkou pro rozhodnutí o osvobození, eventuálně, tak jak je tomu v tomto případě, pro ověření předpokladu pro osvobození od soudních poplatků účastníka řízení. Poměry účastníka mohou být zjištěny i jinak. V projednávané věci vzal Městský soud v Praze

za podklad své úvahy zjištění z rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, jímž byla žalobci zastavena výplata částečného invalidního důchodu podle § 53 odst. 4 zák. č. 582/1991 Sb. od 2. 12. 2003 z důvodu, že se nepodrobil vyšetření zdravotního stavu, přestože byl na možnost zastavení výplaty důchodu upozorněn. Jinak však bylo zjištěno, že stěžovatel nemá žádný příjem. Z uvedeného zjištění Městského soudu v Praze je patrné, že u uvedeného soudu bylo vedeno řízení o přezkoumání rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o zastavení výplaty částečného invalidního důchodu stěžovatele, takže nebylo vůbec postaveno najisto, zda správně (i ve vztahu k použitému důvodu), bylo řízení zastaveno. Městský soud v Praze nemohl vycházet ze závěru, že stěžovatel zastavení výplaty dávky zavinil, přičemž v tomto zcela jiném řízení nebyl oprávněn si tuto otázku posoudit. Bezpochyby bylo zjištěno, že stěžovatel neměl žádný příjem, ostatně to konstatuje i městský soud v odůvodnění svého rozhodnutí a vyplývá to též z poznatků Nejvyššího správního soudu, zjištěných v jiných projednávaných věcech stěžovatele (např. sp. zn. 4 Ads 46/2006, sp. zn. 3 Ads 88/2005). Pokud městský soud argumentuje při úvaze o nesplnění předpokladu stěžovatele pro osvobození od soudních poplatků zjištěním, že je spoluvlastníkem nemovitosti, pak neuvádí, jakou nemovitost má na zřeteli, avšak z výše již uvedených spisů Nejvyšší správní soud zjistil, že jde o rodinný domek, který slouží k zajištění bydlení stěžovatele, nemajícího jinou možnost bydlení, takže nelze tuto skutečnost hodnotit v jeho neprospěch při úvaze o splnění předpokladu pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud k tomu dodává, že ani za situace, pokud by stěžovatel byl poživitelem částečného invalidního důchodu (pokud by mu jeho výplata nebyla zastavena), nepostačovala by jeho výše (4790 Kč) k závěru, že stěžovatel nesplňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Nepostačovala by k tomu ani současná jeho výše, která dle zjištění Nejvyššího správního soudu činí 5820 Kč.

Z uvedeného Nejvyšší správní soud uzavírá, že stěžovatel splňoval a nadále splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a je tudíž u něho splněna podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s., neboť je evidentní, že stěžovatel nemá dostatek finančních prostředků potřebných k úhradě odměny advokátovi, jehož zastoupení v řízení o kasační stížnosti je zákonem vyžadováno. Druhá z podmínek pro možnost ustanovení zástupce je v dané věci evidentní.

Z uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení ustanoví soud stěžovateli pro řízení o žalobě proti napadenému správnímu rozhodnutí advokáta.

Podle ustanovení § 110 odst. 2 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. října 2007

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsdkyně senátu